

Första utfrågningen i EU om e-röstning

TEXT ELLIKA NYQVIST LIVCHITZ

E-röstning för de EU-medborgare som bor utomlands debatteras flitigt. I juni anordnades The Power to Vote: Anywhere, Anytime. Det var den första utfrågningen om e-röstning i sitt slag i EU-parlamentet i Bryssel. Experter presenterade sina erfarenheter från olika länder och lade fram förslag på hur e-röstning ska genomföras med säkerställd rösthemlighet.

Monica Macovei som är en av Rumäniens EU-ledamöter var initiativtagare till mötet. Medarrangör var ETTW, den europeiska organisationen för utlandseuropéer. Syftet med hearingen var att om alla deltagare var intresserade av att möjliggöra e-röstning, skulle lobbygrupper bildas som alla ska verka för att det ska gå att rösta online, till att börja med i EU-valet 2019 för européer som bor utomlands.

Valexperter, journalister, ideella organisationer, IT-säkerhetsspecialister från Rumänien, Frankrike, Tyskland, Spanien, Nederländerna, Estland, Lettland och Storbritannien var på plats på mötet.

I Europa finns över 40 miljoner expats som bor i andra länder. 3 miljoner av dessa är rumäner. I världen är det över 80 miljoner europeiska expats som har begränsad möjlighet att rösta i sina hemländer. En del länder kräver fysisk närvaro när du röstar, andra att du röstar på plats i ditt hemland.

Vintern 2014 fick rumäner köa i timmar i Paris för att kunna rösta i presidentvalet hemma i Rumänien och en del kunde inte rösta över huvud taget. Monica Macovei fick själv köa i London i andra valomgången i tio timmar.

- Det var folk bakom mig som trots väntan i tio och en halv timmar inte fick möjlighet

På bilden läser en kortläsare av ett estniskt ID-kort.

att rösta, sade Monica Macovei.

Lättillgängligt och smidigt

Expats som bor och verkar utomlands har ofta problem att rösta i sitt eget land. Rätten att rösta blir en illusion om du måste ta ledigt från jobbet en hel dag, eller fler, för att köa eller resa till platsen där det är möjligt att rösta. Alla bör kunna rösta snabbt, utan extra utgifter, för utan en praktisk möjlighet att rösta har vi ingen sann demokrati. Det är basen för folkstyre.

Unga vill rösta i mobilen

Unga som engagerar sig i politiken, skulle gärna rösta i sina mobiler, där de sköter stora delar av sitt övriga liv. Vi behöver involvera yngre expats i politiska frågor i deras hemländer. De är inte bara den äldre generationen som bör engagera sig.

Europakommissionen och alla EU-institutioner har intresse av att det kommande valet 2019 får ett så högt röstdeltagande som möjligt. Vi behöver fastställa kostnader och analysera risker med e-röstning jämfört med traditionell röstning ännu mer än vad som redan har gjorts.

Så många som möjligt bör även rösta i nationella val. Varje lands regering har skyldighet att lyssna på medborgare

som önskar rösta var de än befinner sig i världen.

Under mötet i Bryssel visade olika talare filmer från val för diasporor i europeiska städer de senaste fem åren. Enorma köer ringlade fram kvarter efter kvarter med människor som ville få lämna sin röst. I Bryssel köade 15 000 människor och det var liknande situationer i andra länder för utlandseuropéer som ville rösta i sitt hemlands val.

Europas expats lika många som näst största landet

Europas 80 miljoner expats är, om de alla bodde i ett land, Europas näst största efter Tyskland. Av dessa 80 europeiska miljoner expats i världen är det bara 5 % som brukar rösta i nationella val och EU-val, enligt Dorin Dorin Fleşeriu, ETTW (Europeans Throughout The World).

Anledningarna till att så få expats röstar är framför allt:

- långt avstånd till röstlokalen
- en del måste resa till sitt hemland för att rösta (Malta kräver det till exempel)
- långa köer till röstlokalerna
- förregistrering krävs, tidskrävande formalia och omständliga procedurer

Alternativ till fysisk röstning

1. Poströstning.

2. E-röstning - det bästa alternativet som fortfarande är relativt okänt. I Estland går det att e-rösta sedan 2005. I Frankrike kunde 2,5 miljoner franska expats rösta på internet i senaste valet.

Många rösträkningar har fallerat vid poströstning, vilket Svenskar i Världen har skrivit om. I folkomröstningen om Brexit var det brev som kom fram efter att resultaten hade publicerats.

81% vill kunna e-rösta

E-röstning från mobilen, plattan eller datorn skulle vara det bästa alternativet till fysisk röstning, speciellt för expats men även för invånare i sitt eget land. 81% av europeiska expats anser att e-röstning skulle underlätta röstförandet i deras hemländer, enligt ETTW, som försöker få så många länder som möjligt att tillhandahålla e-röstning i nästa EU-val 2019.

- I rättigheten att få leva i andra länder, bör möjligheten att rösta i andra länder ingå, slog Marie-Hélène Boulanger, avdelningschef på EU-kommissionen fast.

Jordi Barrat Esteve, professor i juridik vid Rovira universitetet i Spanien, berättade om e-röstning i Armenien (bara för diplomater), Panama, Schweiz, Kanada på provinsial nivå, Australien, pilotförsök i USA, Frankrike för expats och Estland för både expats och invånare i hemlandet.

I Spanien är de på gång med försök för e-röstning liksom i Portugal och Mexiko. Den mexikanska diasporan enbart i USA uppgår till 10 miljoner personer.

Dr. Mike Summers på Smartmatic poängterade att e-röstning inte handlar om ett teknikprojekt utan ett val. Han visade ett pilotprojekt i Filippinerna där de idag har ett av de mest intakta röstsystemen i världen, tack vare e-röstning.

Den bästa och längsta erfarenheten har dock Estland, där de haft e-röstning i åtta val. Det estniska systemet är världsledande för e-röstning. Samma system har testats i Chile i Maipú. I Utah i USA används det för att nominera presidentkandidater. Vi gör allt online, det är via telefonen vi lever våra liv och löser vardagsproblem. Systemet för e-röstning måste vara tillgängliga, säkra och transparenta.

Svenska EU-parlamentariker är positiva till e-röstning

Vad kommer du konkret att göra för att utlandssvenskar ska kunna e-rösta?

Anna Hedh (S): Vi lever i en alltmer digitaliserad värld. Det kräver att den digitala infrastrukturen förbättras för att dels bibehålla demokratin och sänka trösklarna så att valdeltagandet höjs. Här är det viktigt att olika konkreta alternativ tänks över och jag ställer mig positivt till att i framtiden möjliggöra elektronisk röstning även till Europarlamentsvalen.

E-röstning skulle kunna göra valen mer effektiva och tilltalande för väljarna. Dock är det viktigt att understryka att en framtida mekanism om e-röstning måste garantera valhemligheten och det personliga uppgiftsskyddet.

Samtliga kriterier går smidigt att uppfylla. I Estland har säkerheten fastställts med ett 'smart card' som identifierat den röstande, men nu rullar mobila id-kort ut.

Smartmatic använder biometrisk funktionalitet via selfie som kan jämföras med pass. Processens olika steg är:

1. Identifiering
2. Val av presidentkandidat eller parti
3. Markera valsedel
4. Rösta

Röstsedeln är krypterad, vilket gör den dold i dubbla digitala kuvert. Rösten skickas till en säker server, som garanterar att rösten inte kan ses. En QR-kod skickas till den som har röstat som visar vem hen röstade på.

Du kan göra om ditt val. Om du ena dagen tvingats rösta på kandidat A av någon som sitter bredvid dig, kan du nästa dag gå in och ändra och rösta på kandidat B. Den sista rösten är den som räknas.

Genom krypteringen blir rösten anonym i det yttre kuvertet. Rösterna räknas elektroniskt utan mänskliga misstag. E-röstning är därmed säkrare än manuella val vad gäller rösträkning och även vad gäller påverkan från andra som vill tvinga någon att rösta på en viss kandidat eller ett visst parti. Jämfört med poströstning löper man med krypterad e-röstning ingen risk för att kuvert ska komma på avvägar eller i fel händer.

Cecilia Wikström (L): E-röstning är ett jättebra sätt att möjliggöra för människor att delta i val och Estland, som har haft systemet sedan 2008, är ett föredöme för Sverige. Jag har som en av mina prioriteringar att verka för att medborgarnas rättigheter att rösta inte inskränks när de samtidigt använder sin rätt till fri rörlighet inom EU.

Anna-Maria Corazza-Bildt (M): Jag vill att alla svenskar ska på ett så enkelt sätt som möjligt kunna delta i det politiska livet och utnyttja sin rösträtt. Därför hoppas jag kunna driva på för mer e-Government, som är digitalisering av offentliga tjänster. Innovativa lösningar behövs för att på ett tryggt sätt kunna säkerställa bevarandet av valhemligheten och möjliggöra framtida E-röstning.

E-röstning är säkrare, mer transparent och mer tillgängligt än någon annan form av röstning, även för funktionshindrade.

Vill du lyssna på hearingen om e-röstningen i Bryssel hittar du den här: <https://ecr.livecasts.eu/the-power-to-vote-anywhere-anytime/help>

På Youtube kan du även se hur Estlands premiärminister beskriver e-röstningen 2015: <https://www.youtube.com/watch?v=yZ4s95lFkk4>

En öppen historia

Österrikes presidentval 2016 måste göras om efter anklagelser om oegentligheter i rösträkningen. Omvalet skulle ha hållits i oktober men är uppskjutet till december på grund av att klistret i röstkuverten är för dåligt. Detta hade inte hänt med e-röstning och stora utgifter hade kunnat undvikas.